

Gençlik Ruhumuz Fütüvvet

Günümüzün maddeci ve hayatı ölümlle sınırlı gören anlayışının tozu dumanı arasında nice değerlerimiz kaybolup gitti. Tarihimizin her sayfası eşsiz örneklerini yüzümüze haykırsa da, unuttuğumuz değerlerden biri fütüvvet. Oysa birer masal kahramanı gibi okuduğumuz tarihî büyüklerimizin hayat felsefesi, şahsiyetlerinin ana karakteri bu kavramın manasında saklı. Tarihimizin ruhu bu kavramda saklı... Günümüzün sanal action-man'lerinin tüyler ürperten barbarlığı ile zehirlenenler o ruha ne kadar muhtaç!

“Fütüvvet”, fedakârlık, diğergâmlık, iyilik ve yardımda bulunmak, insanseverlik, hoşgörü, nefsine söz geçirme, başkalarını kendine tercih etme gibi üstün ahlaki özelliklerin ismidir. Bu özelliklere sahip olan delikanlı, genç yiğitlere, kahramanlara, cesur ve mert insanlara da “feta” denilmiştir.

Başkalarına iyilik ve yardım yapmayı gaye edinerek bu uğurda başına gelebilecek olan bütün zorluklara katlanmayı da ifade eden fütüvvet, birçok gönül adamı tarafından şu şekilde özetlenmiştir:

- Güçlü olduğu yerde affetmek,
- Gazap ve kızgınlık anında yumuşaklıkla davranmak,
- Düşmanları hakkında bile iyi düşüncelere sahip olmak,
- İhtiyacı olduğu halde başkalarını kendine tercih etmek (isar).
- Kötülüğe iyilikle karşılık vermek
- Yaptığı işten karşılık beklememek
- Başkalarının kusurlarını bırakıp, kendi kusuruyla uğraşmak
- Hiçbir durumda yaltaklanmamak
- Zenginse fakiri hiçbir sebeple hizmetinde kullanmamak, fakir ise fakirliğinden şikâyet etmemek
- Halka tenezzül etmemek, yüzüsu dökmek
- Veren de, alan da Allah olduğunu bilmek
- Kerem sahibi olmak
- Alçak gönüllü olmak, kendini beğenmişlikten kaçınmak
- Hiç kimseyi azarlamamak
- Sır saklamak

Bunların dışında birçok kaynakta fütüvvetin bir yaşam biçimi olduğu ve maddeler halinde açıklanmıştır.

Tasavvuf ehli, tamamen sünnete dayanan ve tasavvuf atmosferinde ortaya çıkıp gelişmiş olan fütüvvet ahlakını o derece benimsemiştir ki, tarih boyunca “feta” ve “fütüvvet” isimleri, aynı zamanda “sufi” ve “tasavvuf” karşılığında kullanılır olmuştur.

İslam tarihinde daha çok Horasan ve Irak bölgelerinde “feta” ismiyle anılan ve en belirgin özellikleri kahramanlık, cömertlik, cesaret ve fedakarlık olan kişiler, halkın sevdiği, hayranlık duyduğu ve güvendiği şahsiyetler olarak bilinmişler; tasavvuf çevrelerinde yetişmiş olan bu şahsiyetler, bulunmuş oldukları bölgelerde çok kıymetli hizmetler görmüşlerdir.

Fütüvvet ehlinin bu özelliklerini takdir eden Abbasi halifesi Nâsır-Lidinillah, fütüvvet ehli için bir teşkilat kurmuştur. Bu teşkilat, daha sonra Anadolu’da “Ahilik” ismi altında bir kurum olarak hizmetlerini sürdürmüştür. Bu teşkilat her ne kadar sadece esnafra yönelikmiş gibi algılansa da fütüvvet gençlerin ve mertlerin benimsediği hayat tarzının adıdır.

Biz bu sohbetimizde fütüvvetin teşkilat haline getirilmesini ve bunun sonuçlarını ele almayacağız. Fütüvvetin Hz. Peygamber (A.S.) Efendimizden itibaren günümüze kadar temsil ettiği manadan ve fütüvvet ehlinin kısaca hizmetlerinden bahsederek, günümüz insanlarına düşen sorumluluktan bahsetmeye çalışacağız.

Saadet asrından itibaren fütüvvet ahlakına sahip olan insanlar, bulunmuş oldukları toplumlarda hep denge unsuru olmuşlardır. Zayıfın ve mağdurun yanında yer almışlar, zalim ve zorbaya karşı bütün imkânlarını seferber etmişlerdir. Hakkı ayağa kaldırmış, haksızlığı düşman bilmişlerdir.

Bütün insanlık olarak bugün, fütüvvet ahlakına ne kadar muhtacız!.. Gazete manşetlerinde, televizyon ekranlarında her gün ortaya konulan binlerce haksızlık, yüzsüzlük ve arsızlık yanında dökülen kanlar, yakılan evler, yıkılan ülkeler ve ırzına geçilen masumlar... Bunları gören ve içinde hâlâ bir miktar vicdanı kalmış olan her insanın gözü yaşarmakta, içi kanamakta ve kalbinden yaralanmakta.

Şöyle tarihine baktığında, canı dâhil her şeyini Allah ve Resulü yoluna veren Hz. Ebu Bekir, kırk yararcasına adaleti yerleştiren Hz. Ömerü'l-Faruk, savaşta yere yıktığı düşmanını affeden **fütüvvet** ahlakının imamı Hz. Ali, aylık geliri bin altından fazla olduğu halde hepsini fakirlere

dağıttığı için yılsonunda zekât verebilecek kadar malı kalmayan Malik b. Dinar, hayatlarını insanlığın kurtuluşuna adanmış olan Ahmed Yesevi, Şah-ı Nakşibend, İmam Rabbani, Mevlâna, çağlar açıp çağlar kapatan Fatih Sultan Mehmet Han, kızıl çizmelere karşı yıllarca direnen ve hem müşid hem de mücahid olan Kafkas arslanı Şeyh Şamil ve saymakla bitiremeyeceğimiz fütüvvet abideleri (Allah hepsinden razı olsun), insanın gözü önünde canlanır ve içinden yükselen bir ses kendisine şöyle haykırır:

– “Sen! Evet sen, onların evladı değil misin? Nedir bu gevşekliğin? Üzerine ölü toprağı mı serpilmiş? Haydi kalk ayağa! Onların bıraktığı mirasa sahip çık! Ebu Bekir’in, Ömeru’l-Faruk’un, Ali’nin, Malik b. Dinar’ın, Ahmed Yesevi’nin, Şah-ı Nakşibend’in, İmam Rabbani’nin, Mevlâna’nın, Fatih’in, Şeyh Şamil’in, şanlı şehitlerimizin, alimlerimizin, ariflerimizin anlayışını ve hayata bakışını mihla kalbine; onların ahlak elbiselerini giyin, irfan kılıçlarını kuşan, Resulullah Efendimizi (s.a.v.) önünde bil ve bütün dünyayı hizmet alanı gör! Onlar gibi...”

Evet ne kadar özlüyoruz o kahramanları! Rabbimiz bizim de onlara benzememizi istiyor ve Hz. İsa Efendimizin (a.s.) ümmetinden olan fütüvvet ehli yiğitleri, Ashab-ı Kehf’i (mağara arkadaşlarını) bize anlatıyor yüce kitabında:

“Gerçekten onlar Rablerine inanmış yiğitlerdi. Biz de onların hidayetlerini artırdık ve kalplerini irtibatlandırarak metin kıldık. O yiğitler (o yerin hükümdarı karşısında) ayağa kalkarak dediler ki: Bizim Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbidir. Biz, O’ndan başkasına ilâh demeyiz. Yoksa saçma sapan konuşmuş oluruz.” (Kehf/13-14)

Diğer bir ayette ise Yüce Mevla, Medineli Müslümanların fütüvvetini överek şöyle buyuruyor:

“Daha önceden Medine’yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kişiler, kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık hissetmezler. Kendileri ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.” (Haşr/9)

Kendilerine “Ensar” ismi verilen Medineli Müslümanlar, Allah ve Resulüne iman ettiği için malını, mülkünü hatta akrabalarını geride bırakarak hicret etmiş olan Mekkeli Muhacirlere dünyanın bir daha göremeyeceği fedakârlıklarda bulunmuşlardır. Onları evlerinde ağırlamak için birbirleriyle yarışmışlar, sonunda kura çekmek zorunda kalmışlardır. Rivayetlere göre Muhacirlerin yerleştirilmesi, her birisi için kura çekerek mümkün olabilmiştir. Bundan sonra Resûlullah Efendimiz (s.a.v.) Muhacirler ile Ensâr’ı ikişer ikişer kardeş ilan etti. Ensar evlerini

Muhacir kardeşlerine açtı, yiyeceklerine onları ortak etti. Hatta arazilerini ortadan bölüp yarısını onlara vermek istediler. Fakat Peygamberimiz (s.a.v.) bunu kabul etmedi.

İşte Allah Teâlâ, daha sonraları fütüvvet ismi ile anılacak olan bu fedakârlığı, yukarıdaki ayette övdü ve bu ahlaka sahip olanları kurtuluşa ermekle müjdeledi. Günümüzün maddeci ve görüş açısı ölüm ile sınırlı sözde medeniyetinin kısır anlayışından beslenenler, bu üstün ahlaka akıl erdiremezler. Akıl erdiremedikleri için de böyle bir ahlaki olgunluğun bugün gerçekleşemeyeceğini iddia ederler.

Onlar iddia ede dursun, biz maveradan gelen sese kulak verelim. O'nun bizden istediklerine sarılalım. Yüce keliminde övdüğü, Rasulü (s.a.v.) ve O'nun ashabı ile örneklerini bize gösterdiği yiğitlerin, serdengeçtilerin yolundan gitmeye gayret edelim. Unutmayalım ki dünya, İslam'ın herkesi okşayan sıcak iklimiyle tekrar kucaklaşmadan sona ermeyecektir.

Fütüvvet ahlakını, genç yaşında hayat modeli edinen ufuktaki nesillere hasretle binlerce selam...

Fütüvvet konusunda faydalanılabilecek kaynaklar:

- Reşehat - Mevlana Ali B. Hüseyin Es-Safi - Semerkand Yayınları
- Kuşeyri Risalesi - İmam Kuşeyri - Semerkand Yayınları
- Asr-ı Saadet Gençliği - Hüseyin Okur - Semerkand Yayınları
- Genç Hayatlar - Hüseyin Okur - Semerkand Yayınları